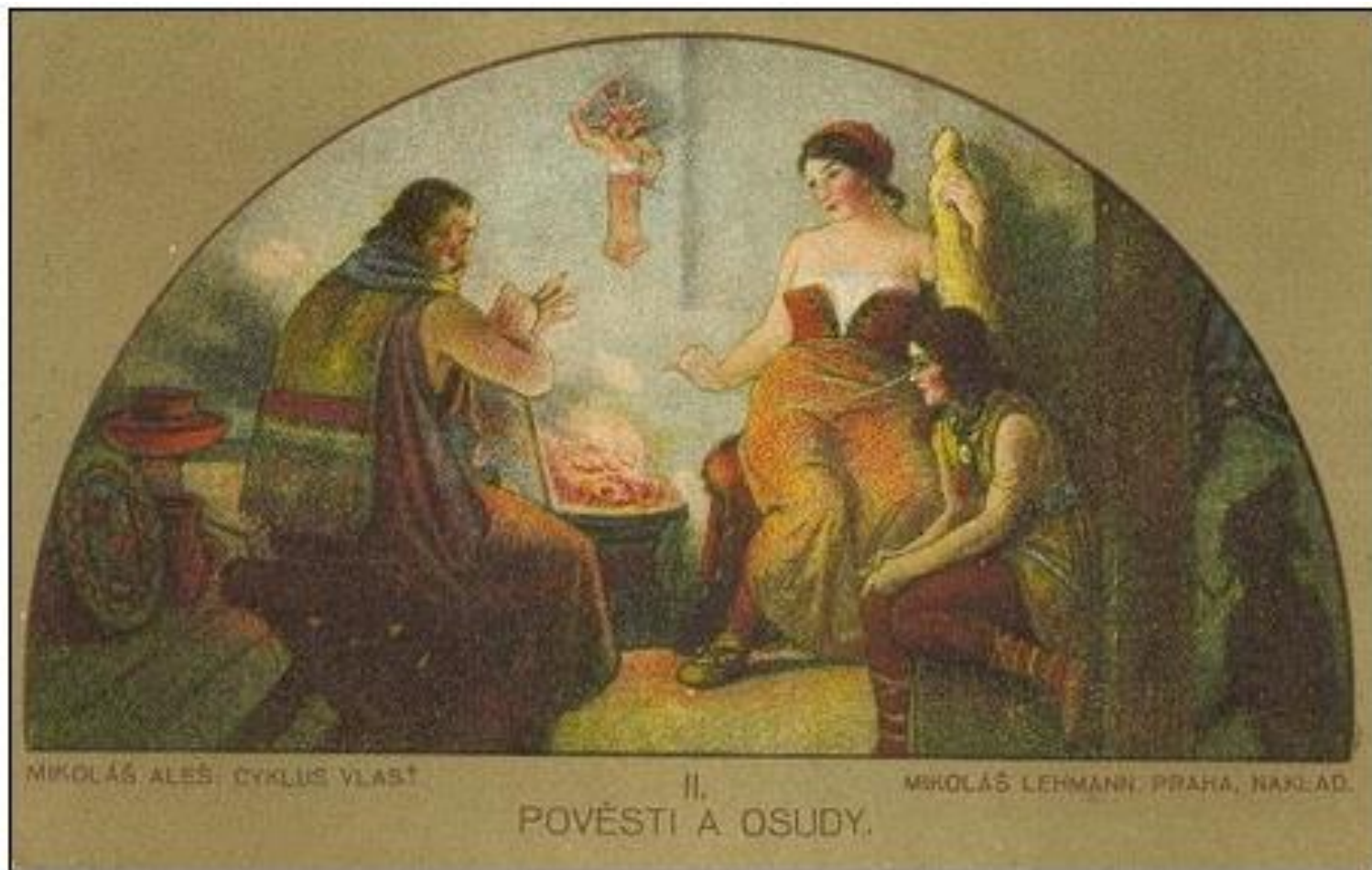

Alšovy pohlednice - Lunety

Řekne-li se cyklus Vlast od Mikoláše Alše, tak se určitě každému vybaví podoba foyeru Národního divadla. Alšovy lunety vyšly i na pohlednicích a patří mezi nejkrásnější žánrové pohlednice, které u nás byly vydány. V barevném provedení vyšly nákladem Mikoláše Lehmana, v černobílém provedení je pak vydalo nakladatelství Odkaz, Praha I.

První pohlednice zobrazuje **Stráže na pomezí (Chodská stráž)**. Postavami dvou bojovníků, kteří na hranicích ostražitě pátrají po nepříteli, chtěl Aleš vyjádřit stále naléhavou potřebu být v pohotovosti před nepřítelem, který čeká na příležitost jak vniknout do země. Toto téma bylo aktuální v době svého vzniku, kdy se rakouský státní aparát snažil nejrůznějšími způsoby potlačit české národní vědomí a poněmčit české kraje. Na tomto obrázku ještě není zobrazena ústřední postava cyklu mladý bohatýr.

Ten právě zásluhou neúnavné bdělosti pohraničních strážců může v klidu naslouchat hrdinným zkazkám z dějin svých předků, jak vidíme na druhé pohlednici nazvané **Pověsti a osudy**. Mladý jinoch sedí za zimního večera v teplé světnici a s napjatou pozorností sleduje vyprávění starého bojovníka. Ten mu vzrušeně líčí prudké srážky s nepřítelem, krvavé bitvy, jichž se zúčastnil, aby uhájil nezávislost své vlasti. Rozněcuje jinochovi touhu po hrdinských činech, touhu prospět zemi, touhu být s nepřítelem. Aleš promítá do tohoto obrazu sama sebe, dává sedícímu jinochovi svou vlastní podobu, neboť oba mají stejné zájmy, oba jsou vedeni stejnými ideály.

Třetí pohlednice nás zavede k **Domažlicím**, do pohraničních hvozdů. Zde na místech tolikrát zkropených krví předků, na místech mnoha potyček se mu zjevují za temné noci v divokém víření pomyslné postavy válečníků a vidiny smrti a zmaru. Zde se utužuje hrdinovo rozhodnutí prospět vlasti. Zde slibuje být pevným potomkem svých předků. Jeho postava se hrdě napřimuje, ruka pevně svírá mlat, tvář směle hledí vstříc velkým úkolům. Odtud vychází na pouť po vlasti, které zasvětil všechny své myšlenky a jejíž rozkvět a blaho jsou jediným cílem.

Ještě dříve však, než začne plnit předsevzatý úkol, je třeba aby se řádně připravil. V **léčivých zřídlech** získává bohatýr nezranitelnost v boji, tělesnou zdatnost a odolnost. Zázračné prameny matky země zbavují ho všech neuhů a slabostí. Je si vědom posvátnosti tohoto obřadu, kdy síly rodné země přecházejí do jeho těla, jak je patrné z jeho vážného postoje a výrazu cele zaujatého tímto úkolem.

Takto posilněn vyhledává **V Rudohoří** dílnu božského kováře, který mu uková novou bohatýrskou zbroj. Také zde jsou si všichni vědomi odpovědnosti, která na nich spočívá. Soustředění kováře na svou práci i jeho mladého pomocníka svědčí o tom, že ví, pro koho připravují meč a že mladý hrdina, pozorující jeho výkon, bude touto zbraní hájit také jeho, aby on se mohl plně věnovat své pokojné práci a pomáhat tak lidem ve zvelebování své země.

Severní průsmyky byly vždy místem, kudy nepřítel nejsnáze a proto také nejčastěji pronikal do vlasti. Je to místo nejvíce ohrožené, sem je nutno pospíšet co nejdříve, aby vetřelci byli hned na hranicích zastaveni a potřeni. Hrdina, po všech stránkách připravený splnit tuto svou první povinnost vůči vlasti, bije se v čele svých druhů s nepřítelem. Jeho pěst jako blesk drtí těla protivníků, kteří se před ním snaží marně ubránit. Spravedlnost a právo jsou na straně hrdiny, proto jeho síla je nepřemožitelná a jemu také patří vítězství.

Tak jako jsou Severní průsmyky naplněny vzrušeným pohybem zápasících těl, strhujícím dějem, dynamičností a myšlenkou boje za svobodu vlasti, tak se před námi rozprostírá v **Jizeře** širá a pokojná čistá krajina. Je oživena třemi postavami vodních žínek, které využívají klidu a pohody ke svým hrám, k nimž lákají také bohatýra, aby se také oddal bezstarostnému životu.

Včas si však připomíná své povinnosti k vlasti, uvědomuje si, že porážkou vnějšího nepřítele není ještě zdaleka boj skončen. Odvrací se proto od krásných víl a odchází, aby u **Trutnova** svedl rozhodující boj s ještě nebezpečnějším nepřítelem. Lítá saň, která se na něho sápe svým jedovatým jazykem a drápy, je zosobněním vnitřních nesvárů, domácích rozbrojů a nesvornosti. Hrdina statečně čelí všem jejím zběsilým útokům vedeným s proradností, lstivostí a záští a s klídnou rozvážností bije do svíjejícího se draka. Boj skončil zaslouženou porážkou zrádců a rozvratníků, kteří v podobě saně utiskovali vlast.

O nebezpečnosti boje svědčí zranění, které hrdinovi zasadily spáry nepřítele. Ani kouzelná lázeň v léčivých zřídlech neuchránila ho od jedu saně. Proti nepříteli, vyrostlému na domácí půdě, pozbývá tato koupel své moci. Hrdina se obrací k dobré víle, která sídlí v **Krkonoších**, aby mu ošetřila rány. Hojivé masti z léčivých bylin, jejichž sílu jim dodává opět rodná země, pomohou brzo zacetit zranění utrpěna v boji.

V posvátném háji u **Dvora Králové** zpívá obklopen svými nejbližšími druhy hrdinskou píseň o své vlasti. Burcující slova bohatýrova vyzývají ke svornosti, pevné semknutosti, připomínají četné boje a zápasy na obranu země, stejně jako jsou vášnivým vyznáním lásky k otčině a jejímu lidu. Mocný je ohlas jeho zpěvu v srdcích posluchačů. Hluboké pohnutí se zračí v tváři každého z nich, uvědomují si své povinnosti k rodné zemi, čerpají z nich nové odhodlání a posílení, utvrzují je v jednotě a spolupráci.

Chrudimsko, kraj koní, je dalším místem, kde se bohatýr zastavuje na své pouti vlastí. Setkává se zde se samotným bohem stád Velesem. Klidně jako rovný s rovným s ním rozmlouvá. Vzájemná úcta a pochopení se zračí mezi oběma. Veleš na důkaz porozumění s úkoly bohatýra věnuje mu ušlechtilého koně, aby mohl lépe dostát svým závazkům.

Hrdina přijímá dar o odjíždí na **Táborsko**. Za temné bouřlivé noci přichází k sedlákům, prapředkům husitských bojovníků a pozdějších selských rebelů. Celé ovzduší scény je naplněno napětím a jakousi předtuchou z budoucích slavných a těžkých bojů. Z postoje reka i z jeho gesta vyplývá, že si je vědom, že se ocitl přímo u samého základu budoucího osudu vlasti. Monumentalitu a vážnost chvíle zdůrazňuje majestátná postava muže v dlouhém selském kožichu s cepem v ruce - typ husity a rebela. Toto setkání má rozhodující význam. Bohatýr předává své poslání hájit vlast proti cizímu i domácímu nepříteli. Předává své vznešené poslání do rukou prostých mužů z lidu, protože ví, že ti jsou nejlepší zárukou, že svěřený úkol bude poctivě splněn.

Když našel spolehlivé pokračovatele ve svém poslání, chýlí se pomalu pout' vlastí ke konci. Ještě se zastaví na **Otavě**, aby se naposledy rozhlédl a pokochal krásou své země. Jemný smutek obestírá jeho tvář, těžce a nerad se loučí s domovinou a tiše naslouchá písním dudáckovým. Malý dudáček a mladá dívka jsou zde symboly mládí, nepřetržitosti života a radosti. I zde nakonec vítězí víra v život, optimistický pohled do budoucnosti, vědomí nezníčitelnosti národa.

Život bohatýrův se však naplnil a dovršil. Zasnobil jej službě vlasti, splnil všechny úkoly. Nadešel čas, aby vykonal úkol poslední - odebral se ke svým předkům. **Žalov** se nazývá místo, kde spí věčným spánkem všichni hrdinové. Sem mu ukazuje přísná Morana. A bohatýr jako dobrý syn své země poslušně a odevzdané míří k bráně, kde se setkává se svými druhy z průsmyků i se svými předky od Domažlic a stráže na pomezí. Odchází klidně, bez zoufalství - mlčky, s vědomím, že zanechal vlast v dobrých rukách, že není třeba mít obavy o budoucnost národa. Jak prostě žil, tak prostě bez prázdných gest umírá.

<http://www.infofila.cz/mica-martin-autor-169>